

Υπόθεση C-22/21

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

14 Ιανουαρίου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Supreme Court (Ιρλανδία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

12 Ιανουαρίου 2021

Αναιρεσιόντες:

SRS

AA

Αναιρεσίβλητος:

Minister for Justice and Equality

SUPREME COURT

[παραλειπόμενα]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 267 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ
ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

[παραλειπόμενα]

ΜΕΤΑΞΥ

S. R. S. ΚΑΙ Α Α

ΑΝΑΙΡΕΣΕΙΟΝΤΩΝ

ΚΑΙ

MINISTER FOR JUSTICE AND EQUALITY

ΑΝΑΙΡΕΣΙΒΛΗΤΟΥ

**ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΗΣ 12ης ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2021 ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ
ΑΙΤΗΣΕΩΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΔΥΝΑΜΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 267 ΤΗΣ
ΣΥΝΘΗΚΗΣ**

[σελ. 2 του πρωτοτύπου] [παραλειπόμενα] [εθνικά δικονομικά ζητήματα]

[παραλειπόμενα] Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η επίλυση της διαφοράς μεταξύ των διαδίκων στην υπό κρίση αίτηση αναίρεσης θέτει ζητήματα σχετικά με την ορθή ερμηνεία ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, ήτοι του άρθρου 3 της οδηγίας 2004/38/ΕΚ σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους [σελ. 3 του πρωτοτύπου] να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών (ΕΕ L 158 της 30.4.2004, σ. 77)

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΝΑ ΥΠΟΒΑΛΕΙ στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δυνάμει του άρθρου 267 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα ακόλουθα ερωτήματα που παρατίθενται στην εν λόγω διάταξη περί παραπομπής:

1. Μπορεί η έννοια του προσώπου που ζει υπό τη στέγη πολίτη της Ένωσης, κατά το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/38/ΕΚ, να οριστεί κατά τρόπο ώστε να επιτρέπεται η καθολική εφαρμογή της σε ολόκληρη την Ένωση και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, ποιος είναι αυτός ο ορισμός;
2. Αν δεν είναι δυνατόν να οριστεί αυτή η έννοια, βάσει ποιων κριτηρίων πρέπει οι δικαστές να εξετάζουν αποδεικτικά στοιχεία ούτως ώστε τα εθνικά δικαστήρια να δύνανται να αποφασίζουν, λαμβάνοντας υπόψη συγκεκριμένες και σαφείς παραμέτρους, αν ένα πρόσωπο ζει ή όχι υπό τη στέγη πολίτη της Ένωσης, για τους σκοπούς της ελεύθερης κυκλοφορίας;

ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΣΣΕΙ την αναστολή της συζήτησης της υπό κρίση αίτησης αναίρεσης μέχρις ότου το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκδώσει την απόφασή του επί των προαναφερθέντων ερωτημάτων ή μέχρι την έκδοση νεότερης διάταξης

[παραλειπόμενα]

[σελ. 4 του πρωτοτύπου] [παραλειπόμενα] **To Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο, Ιρλανδία)**

[παραλειπόμενα]

Διάταξη του δικαστηρίου περί παραπομπής ορισμένων ερωτημάτων σχετικών με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δυνάμει του άρθρου 267 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εισαγωγή

- 1 Το ειδικό ζήτημα που τίθεται ενώπιον του Supreme Court (Ανώτατου Δικαστηρίου) στην παρούσα διαδικασία είναι η ερμηνεία που πρέπει να δοθεί στον ορισμό ή στην περιγραφή των χαρακτηριστικών του «προσώπου που ζει υπό τη στέγη» πολίτη της Ένωσης, ώστε αυτό το πρόσωπο ή τα πρόσωπα, που είναι υπήκοος(-οι) τρίτης χώρας, να διευκολυνθεί(-ουν) να συνοδεύσει(-ουν) τον πολίτη της Ένωσης σε περίπτωση που αυτός μεταβεί σε άλλη χώρα της Ένωσης στο πλαίσιο της άσκησης του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας του. Συνεπώς, η παρούσα προδικαστική παραπομπή επικεντρώνεται στην ερμηνεία που πρέπει να δοθεί, υπό το πρίσμα του δικαίου της Ένωσης, στην έννοια του προσώπου που ζει υπό τη στέγη πολίτη της Ένωσης, καθώς και στον ορισμό ή στην περιγραφή των χαρακτηριστικών βάσει των οποίων η Υπουργός μπορεί να εκτιμήσει αν ένα πρόσωπο «εξομοιώνεται προς μέλος της οικογένειας» πολίτη της Ένωσης, προκειμένου να αποφασίσει αν θα του χορηγήσει άδεια διαμονής, δυνάμει της European Communities (Free Movement of Persons) (No. 2) Regulations 2006 (S.I. No. 656 of 2006) [κανονιστικής πράξης αριθ. 2 του 2006 σχετικά με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων) (S.I. αριθ. 656 του 2006), στο εξής: κανονιστική πράξη του 2006], με την οποία μεταφέρθηκε στην εθνική έννομη τάξη η οδηγία 2004/38/EK σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών (EE L 158 της 30.4.2004, σ. 77). **[σελ. 5 του πρωτοτύπου]**
- 2 Με την εν λόγω εθνική κανονιστική πράξη, η Ιρλανδία μετέφερε ορθώς την οδηγία στο εθνικό δίκαιο. Οι μόνες διαφορές αφορούν την ονοματολογία και είναι άνευ σημασίας. Ως εκ τούτου, η παρούσα προδικαστική παραπομπή επικεντρώνεται στο ιστορικό της επίμαχης διαφοράς και στις διατάξεις της οδηγίας και στη συνέχεια παρατίθενται τα ερωτήματα για τα οποία το Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) ζητεί διευκρινίσεις από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το ιστορικό της διαφοράς

- 3 Αιτία της παρούσας διαδικασίας αποτέλεσε η μετάβαση στην Ιρλανδία του S. R. S., ο οποίος κατάγεται από το Πακιστάν και έχει λάβει τη βρετανική ιθαγένεια από το 2013. Λίγο μετά τη μετοίκησή του στην ημεδαπή, ήρθε για να εγκατασταθεί μαζί του ο A., πρώτος εξάδελφός του, πολίτης του Πακιστάν, χωρίς να διαθέτει θεώρηση εισόδου. Η ισχύς της θεώρησης εισόδου που είχε λάβει προκειμένου να πραγματοποιήσει τετραετείς σπουδές στη Μεγάλη Βρετανία είχε μόλις λήξει. Η λεπτομερής παράθεση των κύριων πραγματικών περιστατικών κρίνεται αναγκαία δεδομένου ότι, παρά το γεγονός ότι δεν μπορεί εύκολα να προσδιοριστεί επακριβώς το πρόσωπο που ζει υπό τη στέγη πολίτη της Ένωσης, για τους σκοπούς της ελεύθερης κυκλοφορίας, η έννοια αυτή δύναται να οριοθετηθεί προσφορότερα βάσει ενός συνόλου κριτηρίων που έχει θέσει το ΔΕΕ με σκοπό την εφαρμογή τους σε ολόκληρη την Ένωση.
- 4 Πρέπει, εν προκειμένω, να προσδιοριστούν οι διάδικοι. Ο αναιρεσίβλητος είναι ο αρμόδιος φορέας κράτους μέλους, ο οποίος είναι επιφορτισμένος με το καθήκον να διευκολύνει τη μετάβαση στην Ιρλανδία προσώπου που ζει υπό τη στέγη πολίτη της Ένωσης, κατά τη μετακίνησή του από μία χώρα της Ένωσης, τη Μεγάλη Βρετανία σε μία άλλη, την Ιρλανδία. Οι αναιρεσειόντες είναι ο S., Βρετανός υπήκοος πακιστανικής καταγωγής, και ο A., πρώτος εξάδελφος του S., Πακιστανός υπήκοος, ο οποίος είναι υπήκοος τρίτης χώρας, αλλά βρισκόταν σε χώρα της Ένωσης έχοντας θεώρηση εισόδου λόγω σπουδών.
- 5 Ο S., γεννημένος το 1978, και ο A., γεννημένος το 1986, γεννήθηκαν και ανατράφηκαν στο Πακιστάν. Ο S. μετοίκησε με τους γονείς του στη Μεγάλη Βρετανία το 1997, σε ηλικία 19 ετών, και απέκτησε τη βρετανική ιθαγένεια με πολιτογράφηση στις 8 Φεβρουαρίου 2013. Ο S. μετοίκησε στην Ιρλανδία τον Ιανουάριο του 2015. Αρχικά, άσκησε μισθωτή δραστηριότητα επί ορισμένους μήνες και, από τον Οκτώβριο του 2015, ασκεί ανεξάρτητη δραστηριότητα στην ημεδαπή. Μετά την εγκατάστασή του στην Ιρλανδία, συνήψε γάμο με Πακιστανή υπήκοο, η οποία κατοικεί στο Πακιστάν, αναφορικά με την οποία υποβλήθηκε στον Υπουργό αίτηση οικογενειακής επανένωσης. Ο A. υποστηρίζει ότι είναι πρώτος εξάδελφος του S. και ότι ανατράφηκαν στο ίδιο συγκρότημα στέγασης οικογενειών στην Πεσαβάρ μέχρι την ημερομηνία που ο S. μετοίκησε στη Μεγάλη Βρετανία. Ο A. ήταν τότε ηλικίας 10 ή 11 ετών. Ο A. κατέχει βασικό πτυχίο οικονομικών επιστημών από πανεπιστήμιο στο Πακιστάν. Προβάλλεται ο αόριστος και ατεκμηρίωτος ισχυρισμός ότι ο S. χρηματοδότησε τις σπουδές του A. στο Πακιστάν. Προφασιζόμενος ότι σκόπευε να αποκτήσει εξειδικευμένο πτυχίο, ο A. ζήτησε θεώρηση εισόδου λόγω σπουδών στη Μεγάλη Βρετανία. Το 2010 έφτασε στη Μεγάλη Βρετανία έχοντας θεώρηση εισόδου λόγω σπουδών διάρκειας τεσσάρων ετών για να πραγματοποιήσει σπουδές στη λογιστική και τη διοίκηση επιχειρήσεων. Κατά τη διάρκεια των σπουδών του, φέρεται ότι διέμεινε επί τέσσερα έτη με τον S., καθώς και με τους γονείς του S. και λοιπά μέλη της οικογένειάς του. Η κοινή οικία φέρεται να ανήκει στον αδελφό του S., ο οποίος είναι επίσης Βρετανός υπήκοος. Προβάλλεται ότι ο S. κατέβαλλε στον αδελφό του μίσθωμα από τα εισοδήματά του. Στις 11 Φεβρουαρίου 2014, ήτοι περίπου

τέσσερα έτη αφότου ο Α. άρχισε να διαμένει στην Αγγλία και λιγότερο από ένα έτος προτού ο S. μετοικήσει στην Ιρλανδία, οι S. και Α. συνήψαν από κοινού σύμβαση μίσθωσης με τον ως άνω αδελφό διάρκειας ενός έτους. Εν συνεχεία, η ισχύς της θεώρησης εισόδου του Α. στη Μεγάλη Βρετανία έληξε εντός του ίδιου έτους, ήτοι στις 28 Δεκεμβρίου 2014.

- 6 Στις 5 Μαρτίου 2015, ο Α. εισήλθε στην Ιρλανδία χωρίς να διαθέτει θεώρηση εισόδου, ταξιδεύοντας διά μέσου της Βόρειας Ιρλανδίας. Ο Α. διέμεινε στην οικία του εξαδέλφου του που βρισκόταν σε [κάποια] ιρλανδική πόλη της επαρχίας των Midlands. Στις 24 Ιουνίου 2015, ο Α. υπέβαλε ενώπιον της Υπουργού αίτηση για χορήγηση άδειας διαμονής στην Ένωση με την αιτιολογία ότι είναι πρόσωπο που εξομοιώνεται προς μέλος της οικογένειας του S. Ο Α. υποστήριξε ότι συντηρούνταν από τον S., πολίτη άλλης χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Μεγάλης Βρετανίας, ο οποίος άσκησε τα δικαιώματά του ελεύθερης κυκλοφορίας, και ότι είχε διττή ιδιότητα, κατά την έννοια της ιρλανδικής κανονιστικής πράξης του 2006, ήτοι τόσο του μέλους της οικογένειας του S. όσο και του προσώπου που ζούσε υπό τη στέγη του S. στη Μεγάλη Βρετανία, τη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την οποία μετοίκησε. Η Υπουργός διαφώνησε: ο Α. δεν ήταν πρόσωπο που ζούσε υπό τη στέγη του S. Αρνήθηκε να χορηγήσει άδεια διαμονής. Η αρχική απόφαση εκδόθηκε και κοινοποιήθηκε στον Α. στις 21 Δεκεμβρίου 2015. Οι λόγοι απόρριψης του αιτήματος μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως: **[σελ. 6 του πρωτοτύπου]**

1. Δεν αποδείχθηκε επαρκώς ότι ο Α. ήταν μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, ότι ζούσε υπό τη στέγη του εν λόγω πολίτη ή ότι συντηρούνταν από αυτόν, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην κανονιστική πράξη του 2006.

2. ο πολίτης της Ένωσης απέκτησε τη βρετανική ιθαγένεια τον Φεβρουάριο του 2013 και, συνεπώς, το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο Α. διέμεινε υπό την ίδια στέγη με αυτόν ήταν, κατ' ουσίαν, λιγότερο από δύο έτη. Αυτή η επισήμανση λαμβάνει κατά πάσα πιθανότητα υπόψη τη νομολογία και, ειδικότερα, την απόφαση Moneke κατά Secretary of State for the Home Department [2011] UKUT 341, [2012], INLR 53, κατά την οποία πρέπει να εκτιμώνται οι ρυθμίσεις διαβίωσης του πολίτη της Ένωσης από τη στιγμή που αυτός απέκτησε την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης, όπου και αν αυτό συνέβη.

3. ο πατέρας, ο αδελφός και η αδελφή του πολίτη της Ένωσης είχαν την ίδια διεύθυνση κατοικίας, αλλά, μολονότι από τα αποδεικτικά έγγραφα προκύπτει ότι ο Α. και ο S. είχαν κοινή διεύθυνση, το στοιχείο αυτό δεν αρκεί για να αποδειχθεί ότι ο Α. ήταν πρόσωπο που ζει υπό τη στέγη πολίτη της Ένωσης.

4. από τις προσκομισθείσες τραπεζικές βεβαιώσεις δεν προέκυψε η οικονομική ανεξαρτησία του Α. για το χρονικό διάστημα μεταξύ του 2010, ημερομηνία κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η τελευταία άμεση

μεταφορά χρημάτων, και του Νοεμβρίου του 2014. Δεν προσκομίστηκαν επαρκείς αποδείξεις ότι ο πολίτης της Ένωσης ασκούσε σε μόνιμη βάση επαγγελματική δραστηριότητα στην ημεδαπή και, συνεπώς, ότι ο πολίτης της Ένωσης ασκούσε δικαιώματα προβλεπόμενα από το δίκαιο της Ένωσης.

- 7 Μετά την έκδοση της ως άνω απόφασης, νέα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με οικονομικά ζητήματα υποβλήθηκαν στην Υπουργό, από τα οποία προκύπτουν οι προαναφερόμενες πληρωμές, και προβλήθηκε ο ισχυρισμός ότι ο Α. συντηρείται από τα εισοδήματα του S., όπως προεκτέθηκε, από τον χρόνο που ο Α. ήταν νομίμως σπουδαστής δυνάμει θεώρησης εισόδου λόγω σπουδών στη Μεγάλη Βρετανία. Η απόφαση επανεξέτασης της Υπουργού της 21ης Δεκεμβρίου 2016, η οποία αμφισβητείται ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, επισημαίνει ότι ο αναιρεσίβλητος (ο Α.) δεν απέδειξε ότι συντηρούνταν από τον S. στο Ηνωμένο Βασίλειο και δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις της ιδιότητας του προσώπου που ζει υπό τη στέγη του S., διότι, μολονότι προσκόμισε στοιχεία ότι διέμενε στην ίδια διεύθυνση με τον πολίτη της Ένωσης, εντούτοις, δεν «αποδείχθηκε ότι ο πολίτης της Ένωσης ήταν πράγματι ο αρχηγός του εν λόγω νοικοκυριού στο Ηνωμένο Βασίλειο». Η εν λόγω απόφαση κοινοποιήθηκε στον Α. με έγγραφο της 15ης Αυγούστου 2016:

Η Υπουργός εξέτασε τα αποδεικτικά έγγραφα που υποβλήθηκαν προς στήριξη της αίτησής σας για χορήγηση άδειας διαμονής στην ημεδαπή βάσει των δικαιωμάτων που απορρέουν από τις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σας ενημερώνουμε ότι, κατά την κρίση της Υπουργού, δεν αποδείχθηκε ότι πράγματι συντηρείστε από τον S. R. S., πολίτη της Ένωσης. Όσον αφορά την κατοικία σας στο Ηνωμένο Βασίλειο, μολονότι προσκομίσατε στοιχεία ότι συγκατοικούσατε στην ίδια διεύθυνση με τον εν λόγω πολίτη της Ένωσης, δεν αποδείχθηκε ότι ο εν λόγω πολίτης ήταν πράγματι ο αρχηγός αυτού του νοικοκυριού στο Ηνωμένο Βασίλειο.

- 8 Στο έγγραφο αυτό επισημαίνεται επίσης ότι ο Α. δεν προσκόμισε επαρκείς αποδείξεις ότι ήταν μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης και παρατίθενται τα ανωτέρω πραγματικά περιστατικά. Οι S. και Α. άσκησαν από κοινού προσφυγή ενώπιον του High Court (άνωτερου δικαστηρίου, Ιρλανδία) κατά της απόφασης της Υπουργού περί μη χορηγήσεως άδειας διαμονής στον Α. Η ένδικη προσφυγή βασίστηκε στις ένορκες δηλώσεις του S. και του Α με ημερομηνία 8 Σεπτεμβρίου 2016. Ο S. εκθέτει στην ένορκη δήλωσή του ότι έζησε στη Μεγάλη Βρετανία επί δεκαπέντε έτη πριν πολιτογραφηθεί τον Φεβρουάριο του 2013, ότι συνήψε γάμο με πολίτη του Πακιστάν τον Φεβρουάριο του 2016 και ότι η σύζυγός του εξακολουθεί να διαμένει στο Πακιστάν. Μετοίκησε στην Ιρλανδία τον Ιανουάριο του 2015 για να εργαστεί ως μισθωτός στον κλάδο της πληροφορικής και, σύμφωνα με την ένορκη δήλωσή του, από τον Οκτώβριο του 2015, ασκεί μη μισθωτή δραστηριότητα στον κλάδο των εισαγωγών και πωλήσεων εξαρτημάτων για κινητά τηλέφωνα, δραστηριότητα την οποία ασκούσε παλαιότερα έχοντας ως έδρα την κατοικία του σε ιρλανδική πόλη της επαρχίας των Midlands. Σύμφωνα με την ένορκη δήλωση, αυτή η δραστηριότητα ασκείται πλέον με έδρα κάποιο κέντρο αποθήκευσης ευρισκόμενο σε βιομηχανική περιοχή

στο Δουβλίνο. Ο S. υποστηρίζει ότι παρείχε οικονομική στήριξη στον πρώτο εξάδελφό του, τον A., και τον συντηρούσε καταβάλλοντας όλα τα έξοδα διαβίωσης και τα δίδακτρα των πανεπιστημιακών σπουδών του, ενώ διαβίωναν υπό την ίδια στέγη στο Λονδίνο για το χρονικό διάστημα μεταξύ Ιουλίου 2010 και Ιανουαρίου 2015. [σελ. 7 του πρωτοτύπου]

Όπως ισχυρίζεται, «η οικογένειά μου στο Πακιστάν ανέμενε από εμένα να αναλάβω τη φροντίδα του εξαδέλφου μου». Υποστηρίζει ότι αυτός, οι γονείς του, ο αδελφός του και η αδελφή του διέμεναν με τον A. σε οικία ιδιοκτησίας ενός από τους αδελφούς του. Ο S. προβάλλει ότι μετοίκησε στην Ιρλανδία «ειδικά για εργασιακούς λόγους» και ότι ο A., δεδομένου ότι ήρθε να διαμείνει μαζί του στην Ιρλανδία από τον Μάρτιο του 2015, «συντηρείται πλήρως και εξ ολοκλήρου από αυτόν». Ο S., προβάλλοντας ότι ο A. ήταν μέλος του «νοικοκυριού του» στη Μεγάλη Βρετανία, δηλώνει ενόρκως ότι είχε αναλάβει αποκλειστικά την ευθύνη για την προστασία και την οικονομική στήριξη του εξαδέλφου του, ότι ο αδελφός του, που ήταν ιδιοκτήτης της οικίας, παρέμενε στην πραγματικότητα στο Πακιστάν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα απ' ό,τι στο Λονδίνο, ότι οι γονείς του είναι ηλικιωμένοι και ο πατέρας του είναι συνταξιούχος. Ισχυρίζεται ότι ο ίδιος είναι το μόνο πρόσωπο του νοικοκυριού που εργάζεται και το μόνο πρόσωπο που εξοφλεί τους λογαριασμούς υπηρεσιών κοινής ωφέλειας για την οικία.

- 9 Στην ένορκη δήλωσή του της 8ης Σεπτεμβρίου 2016, ο A. υποστηρίζει ότι είναι άνεργος. Προσκομίζει αντίγραφα αποδείξεων που αφορούν επτά μεταφορές χρημάτων από τον S. προς αυτόν στο Πακιστάν μεταξύ της 3ης Φεβρουαρίου 2009, όταν ο A. ήταν περίπου 22 ετών, και της 13ης Μαΐου 2010, όταν ο A. ήταν 24 ετών, συνολικού ύψους 4.675 λιρών στερλινών (GBP), για την περίοδο αυτών των δεκαπέντε μηνών. Ισχυρίζεται ότι κατά το μεγαλύτερο μέρος των τεσσάρων ετών που βρισκόταν στη Μεγάλη Βρετανία σπουδάζοντας λογιστική και διοίκηση επιχειρήσεων, δεν διέθετε τραπεζικό λογαριασμό και ο εξάδελφός του, ο S., κάλυπτε το μίσθωμά του, πλήρωνε για τις σπουδές του και του κατέβαλλε ποσά για τα γενικά έξοδα διαβίωσής του. Υποστηρίζει ότι, ελλείψει τραπεζικού λογαριασμού, δεν μπορεί να αποδειχθεί καμία μεταφορά χρημάτων για το χρονικό διάστημα μεταξύ Μαΐου 2010 και Νοεμβρίου 2014, ήτοι για χρονικό διάστημα 52 μηνών. Τον Νοέμβριο του 2014, ο A. άνοιξε λογαριασμό σε αγγλική στεγαστική τράπεζα στον οποίο ο S. πραγματοποίησε τέσσερις μεταφορές χρημάτων, συνολικού ύψους 700 λιρών στερλινών (GBP), κατά το διάστημα μεταξύ της 6ης Νοεμβρίου 2014 και της 13ης Ιανουαρίου 2015, υποβλήθηκαν δε αντίγραφα των βεβαιώσεων λογαριασμού του A. για την περίοδο αυτή.
- 10 Το βασικό στοιχείο του επιχειρήματος είναι ότι ο S., ως πολίτης της Ένωσης από το 2013, έχει το δικαίωμα να μετοικήσει από τη Μεγάλη Βρετανία στην Ιρλανδία και, δεδομένου ότι ο A. είναι εξάδελφός του ηλικίας 34 ετών, ο οποίος δεν εργάζεται, ούτε αποδεικνύεται από κάποιο στοιχείο ότι εργάζεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και ζει, όπως προβάλλει, υπό την ίδια στέγη με αυτόν ως μέλος του νοικοκυριού που έχει ως πολίτης της Ένωσης, ο A. δικαιούται να μεταβεί στην Ιρλανδία μαζί με τον S. Ο A. δεν είναι αναγνωρισμένο μέλος της

οικογένειας, δεδομένου ότι στην κατηγορία αυτή εμπίπτουν μόνο οι γονείς και τα τέκνα ηλικίας έως 21 ετών, με ορισμένες εξαιρέσεις. Συγκεκριμένα, το επιχείρημα είναι ότι ο [Α.] αποτελεί πρόσωπο που εξομοιώνεται προς μέλος της οικογένειας λόγω του ότι ανήκει, όπως προβάλλεται, στο νοικοκυριό του S.

Η οδηγία

- 11 Σκοπός της οδηγίας είναι να καθορίσει τους όρους υπό τους οποίους οι πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους μπορούν να ασκούν το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας στην επικράτεια των κρατών μελών. Το άρθρο 3 της οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία ισχύει για όλους τους πολίτες της Ένωσης οι οποίοι μεταβαίνουν ή διαμένουν σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο του οποίου είναι υπήκοοι καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2 σημείο 2 που τους συνοδεύουν ή πηγαίνουν να τους συναντήσουν.

2. Με την επιφύλαξη τυχόν ατομικού δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής των ενδιαφερομένων και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία του, το κράτος μέλος υποδοχής διευκολύνει την είσοδο και τη διαμονή των ακόλουθων προσώπων:

α) κάθε άλλου μέλους της οικογένειας, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς του, που δεν εμπίπτει στον ορισμό του άρθρου 2 σημείο 2 εφόσον συντηρείται από τον πολίτη της Ένωσης που έχει ίδιον δικαίωμα διαμονής ή ζει υπό τη στέγη του στη χώρα προέλευσης, ή εφόσον σοβαροί λόγοι υγείας καθιστούν απολύτως αναγκαία την προσωπική φροντίδα του εν λόγω μέλους της οικογένειας από τον πολίτη της Ένωσης·

β) του (της) συντρόφου με τον (την) οποίο(-α) ο πολίτης της Ένωσης έχει σταθερή σχέση, δεόντως αποδεδειγμένη.

Το κράτος μέλος υποδοχής αναλαμβάνει εκτενή εξέταση της προσωπικής κατάστασης και αιτιολογεί κάθε άρνηση εισόδου ή διαμονής των προσώπων αυτών.» **[σελ. 8 του πρωτοτύπου]**

- 12 Το άρθρο 2 προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

1. “πολίτης της Ένωσης”: κάθε πρόσωπο που έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους·

2. “μέλος της οικογένειας”:

α) ο (η) σύζυγος·

β) ο (η) σύντροφος με τον (την) οποίο(-α) ο πολίτης της Ένωσης έχει σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης, βάσει της νομοθεσίας κράτους μέλους, εφόσον η νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής αναγνωρίζει τη σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης ως ισοδύναμη προς τον γάμο, και σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην οικεία νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής·

γ) οι απευθείας κατιόντες οι οποίοι είναι κάτω της ηλικίας των 21 ετών ή είναι συντηρούμενοι καθώς και εκείνοι του (της) συζύγου ή του (της) συντρόφου, όπως ορίζεται στο στοιχείο β)·

δ) οι συντηρούμενοι απευθείας ανιόντες καθώς και εκείνοι του (της) συζύγου ή του (της) συντρόφου, όπως ορίζεται στο στοιχείο β)·

3. “κράτος μέλος υποδοχής”: το κράτος μέλος στο οποίο μεταβαίνει ο πολίτης της Ένωσης προκειμένου να ασκήσει το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής.»

- 13 Η ρύθμιση αυτή αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων ως πολιτών της Ένωσης. Στην υπόθεση C-83/11, Secretary of State for the Home Department κατά Rahman, το Δικαστήριο επισήμανε ότι η οδηγία δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να κάνουν δεκτό κάθε αίτημα εισόδου ή διαμονής που έχουν υποβάλει πρόσωπα τα οποία αποδεικνύουν ότι είναι συντηρούμενα μέλη οικογένειας. Η οδηγία καθορίζει το πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η μόνιμη διαμονή στην επικράτεια κράτους μέλους των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους. Τούτο προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη [1], κατά την οποία το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στην επικράτεια των κρατών μελών αποτελεί «πρωτογενές και ατομικό δικαίωμα» κάθε πολίτη της Ένωσης, υπό την επιφύλαξη των περιορισμών και των όρων που ορίζονται στις Συνθήκες. Η ελεύθερη κυκλοφορία χαρακτηρίζεται, στο πλαίσιο της οδηγίας, ως «μία από τις θεμελιώδεις ελευθερίες της εσωτερικής αγοράς», ένας χώρος «χωρίς εσωτερικά σύνορα». Η αιτιολογική σκέψη 5 της οδηγίας επισημαίνει ότι η ορθή άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στην επικράτεια των άλλων κρατών μελών συνεπάγεται ότι το δικαίωμα αυτό θα πρέπει να παρέχεται και στα μέλη της οικογένειάς τους, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς τους:

Το δικαίωμα όλων των πολιτών της Ένωσης να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, προκειμένου να ασκείται υπό αντικειμενικές συνθήκες ελευθερίας και αξιοπρέπειας, θα πρέπει να παρέχεται και στα μέλη της οικογένειάς τους, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς τους.

- 14 Κατά την αιτιολογική σκέψη 8, ένας από τους σκοπούς της οδηγίας είναι «να διευκολυνθεί η ελεύθερη κυκλοφορία των μελών της οικογένειας που δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους». Η αιτιολογική σκέψη 10 επισημαίνει την ανάγκη στάθμισης διαφόρων συμφερόντων, συμπεριλαμβανομένης της ανεπιθύμητης

κατάστασης κατά την οποία πρόσωπα που ασκούν το δικαίωμα διαμονής τους καθίστανται «υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής». Συναφώς, ενδέχεται να αποτελεί σημαντικό στοιχείο το γεγονός ότι ο S. αμείβεται στο κράτος από έσοδα που αποκομίζει ως μη μισθωτός εργαζόμενος. Ο A. δεν έχει τα προσόντα για να εργαστεί, διότι δεν έχει αποκτήσει κανένα καθεστώς που να του επιτρέπει να καταλάβει θέση εργασίας. Τούτο εξαρτάται από την απόφαση επί της υπό κρίση αίτησης αναίρεσης. Η αιτιολογική σκέψη 17, αφού αναφέρει ότι το δικαίωμα μόνιμης διαμονής για τους πολίτες της Ένωσης που έχουν επιλέξει να εγκατασταθούν μακροχρόνια στο κράτος μέλος υποδοχής «ενισχύει τη συνείδηση της ιθαγένειας της Ένωσης και συμβάλλει καθοριστικά στην προαγωγή της κοινωνικής συνοχής», επισημαίνει ότι ενδείκνυται να καθιερωθεί δικαίωμα μόνιμης διαμονής για όλους τους πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους, τηρουμένων των όρων που προβλέπει η οδηγία.

- 15 Η οδηγία αντιμετωπίζει διαφορετικά τα μέλη της οικογένειας και τα μέλη της ευρύτερης οικογένειας. Στα μέλη της οικογένειας που εμπίπτουν στον ορισμό του άρθρου 2, παράγραφος 2, της οδηγίας αναγνωρίζεται δικαίωμα εισόδου και διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής του πολίτη της Ένωσης, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Ως μέλος της οικογένειας ορίζεται ρητά ο/η σύζυγος, ο/η καταχωρισμένος/-η σύντροφος, οι απευθείας [σελ. 9 του πρωτοτύπου] κατιόντες οι οποίοι είναι κάτω της ηλικίας των είκοσι ενός ετών ή είναι συντηρούμενοι καθώς και εκείνοι του/της συζύγου ή του/της συντρόφου, και οι συντηρούμενοι απευθείας ανιόντες του πολίτη της Ένωσης καθώς και εκείνοι του/της συζύγου ή του/της συντρόφου, δηλαδή συντηρούμενη μητέρα ή συντηρούμενος πατέρας. Ο A. δεν είναι συγγενής πρώτου βαθμού. Έχει τον ίδιο παππού και την ίδια γιαγιά με τον S. Συναφώς, ο A. εμπίπτει στην κατηγορία των προσώπων που εξομοιώνονται προς τα μέλη της οικογένειας, τα οποία δεν εμπίπτουν στον ορισμό του μέλους της οικογένειας υπό την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας και των οποίων η αίτηση εισόδου και διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής πρέπει να διευκολυνθεί, αλλά τα οποία δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχουν δικαίωμα εισόδου ή διαμονής.
- 16 Συναφώς, στο επίκεντρο της παρούσας προδικαστικής παραπομπής τίθεται το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας. Ούτε ο A. ούτε ο S. ισχυρίζονται ότι αποτελούν μέλη οικογένειας υπό την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας. Δεν αμφισβητείται ότι για να θεωρηθεί ότι ο A. έχει αποκτήσει οποιαδήποτε δικαιώματα βάσει της οδηγίας, θα πρέπει να μπορεί να θεωρηθεί βασίμως ότι αυτός αποτελεί μέλος της οικογένειας συντηρούμενο από πολίτη της Ένωσης, εν προκειμένω από τον S., ή ότι ζει υπό τη στέγη του.
- 17 Η οδηγία τέθηκε σε εφαρμογή στην έννομη τάξη του οικείου κράτους μέλους με την κανονιστική πράξη του 2006, η οποία, όπως και η οδηγία, διακρίνει μεταξύ του «αναγνωρισμένου μέλους» και της κρίσιμης εν προκειμένω κατηγορίας του «προσώπου που εξομοιώνεται προς μέλος της οικογένειας». Ο ορισμός του προσώπου που εξομοιώνεται προς μέλος της οικογένειας κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1 της κανονιστικής πράξης του 2006 έχει ως ακολούθως:

ως «πρόσωπο που εξομοιώνεται προς μέλος της οικογένειας», όσον αφορά πολίτη της Ένωσης, νοείται κάθε μέλος της οικογένειας, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς του, το οποίο δεν είναι αναγνωρισμένο μέλος της οικογένειας του πολίτη της Ένωσης και το οποίο, στη χώρα καταγωγής του, συνήθους διαμονής του ή προηγούμενης διαμονής του

- (a) συντηρείται από τον πολίτη της Ένωσης,
 - (b) ζει υπό τη στέγη του πολίτη της Ένωσης,
 - (c) λόγω σοβαρών λόγων υγείας έχει απόλυτη ανάγκη για προσωπική φροντίδα από τον πολίτη της Ένωσης, ή
 - (d) είναι σύντροφος με τον/την οποίο/-α ο πολίτης της Ένωσης έχει σταθερή σχέση, δεόντως αποδεδειγμένη.
- 18 Δεν προβάλλεται ότι η κανονιστική πράξη του 2006 δεν μετέφερε την οδηγία στο εσωτερικό δίκαιο. Η μόνη αλλαγή είναι ότι το μέλος της οικογένειας χαρακτηρίζεται ως «αναγνωρισμένο μέλος», ενώ παρέχεται ο ορισμός και ο χαρακτηρισμός του «προσώπου που εξομοιώνεται προς μέλος της οικογένειας». Πρόκειται για διαφορά ως προς την ονοματολογία και όχι ως προς τη νομική ουσία. Ο Α. δεν είναι τέκνο του S., ούτε συντηρείται από αυτόν. Επιπλέον, ο Α. δεν αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα υγείας ως άτομο ηλικίας άνω των 21 ετών. Ο Α. ισχυρίστηκε ότι είναι πρόσωπο που εξομοιώνεται προς μέλος της οικογένειας του πρώτου εξαδέλφου του, λόγω του ότι συντηρείται από τον πρώτο εξαδέλφό του, αλλά ο ισχυρισμός αυτός απορρίφθηκε και δεν του επιτράπη να ασκήσει έφεση ως προς το σημείο αυτό. Ο λόγος της συντήρησης δεν εξετάζεται εν προκειμένω. Το εναπομένον ζήτημα είναι αν ο Α. μετοίκησε από τη Μεγάλη Βρετανία στην Ιρλανδία μαζί με τον S. επειδή ο Α. είναι πρόσωπο που ζει υπό τη στέγη του S., πολίτη της Ένωσης, στη Μεγάλη Βρετανία. Υπό τις συνθήκες αυτές, ο [Α.] επικαλείται το δικαίωμα που του παρέχει το άρθρο 5 της κανονιστικής πράξης του 2006 και, συνεπώς, υποστηρίζει ότι έχει δικαίωμα να εισέλθει στην ημεδαπή και να ζητήσει τη χορήγηση άδειας διαμονής.

Δικαστικός έλεγχος της απόφασης της Υπουργού περί αρνήσεως χορήγησης άδειας διαμονής

- 19 Αρμόδιο δικαστήριο για τον δικαστικό έλεγχο της απόφασης της Υπουργού είναι το High Court (ανώτερο δικαστήριο). Η διαδικασία κινήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2016. Η απόφαση του High Court (ανώτερου δικαστηρίου) εκδόθηκε στις 25 Ιουλίου 2018· [2018] IEHC 458. Το High Court (ανώτερο δικαστήριο) απέρριψε την προσφυγή κατά της απόφασης της Υπουργού. Το High Court (ανώτερο δικαστήριο) έκρινε ότι η Υπουργός εφάρμοσε ορθά τον νόμο και οι όποιες διαπιστώσεις της περί τα πραγματικά περιστατικά ήταν εντός των ορίων της παραδεδεγμένης και κοινής λογικής και στηρίζονταν σε ενδελεχή εξέταση των εγγράφων που υπέβαλαν οι S. και Α. Ο δικαστής Keane του High Court (ανώτερου δικαστηρίου) απέρριψε το επιχείρημα του Α. ότι ήταν συντηρούμενο

πρόσωπο από τον S. Κατά την κρίση του High Court (ανώτερου δικαστηρίου), οι διευθετήσεις στη Μεγάλη Βρετανία δεν ήταν ικανές να προσδώσουν στον A. την ιδιότητα του προσώπου που ζει υπό τη στέγη του S. **[σελ. 10 του πρωτοτύπου]**

- 20 Οι S. και A. άσκησαν έφεση ενώπιον του Court of Appeal (εφετείου, Ιρλανδία), το οποίο εξέδωσε την απόφασή του στις 19 Δεκεμβρίου 2019· [2019] IECA 330. Το Court of Appeal (εφετείο) απέρριψε την έφεση. Εξετάζοντας το ζήτημα ποιος αποτελεί πρόσωπο που ζει υπό τη στέγη πολίτη της Ένωσης, η δικαστής Baker εκτίμησε ότι δεν είναι δυνατόν να ορισθεί ποιος αποτελεί πρόσωπο που ζει υπό τη στέγη πολίτη της Ένωσης και επομένως θα έπρεπε να διευκολυνθεί η μετάβασή του σε άλλο κράτος μέλος της Ένωσης μαζί με τον εν λόγω πολίτη της Ένωσης. Οι επισημάνσεις της είναι περιγραφικές και η παράθεσή τους εν προκειμένω κρίνεται χρήσιμη για τους σκοπούς της προδικαστικής παραπομπής:

67. Εντούτοις, για τους λόγους που θα εκθέσω κατωτέρω, φρονώ ότι για την τήρηση της αρχής καθεαυτήν δεν αρκεί ο ενδεχομένως τυπολατρικός προσδιορισμός της έννοιας του «αρχηγού του νοικοκυριού», αλλά απαιτείται να διαπιστωθεί αν ο τρόπος με τον οποίο έχει οργανωθεί η συγκατοίκηση ή η συμβίωση δεν υπηρετούν απλώς πρακτικούς λόγους και αν το μέλος της οικογένειας που είναι υπήκοος τρίτης χώρας αποτελεί μέρος μιας κοινής, σταθερής, συνεκτικής και ενιαίας ομάδας προσώπων η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί γενικά ως «νοικοκυριό». Υπό το πρίσμα αυτό, φρονώ ότι οι ρυθμίσεις του καθεστώτος διαβίωσης δεν πρέπει να εξετάζονται μακρόθεν και μόνο σε ένα συγκεκριμένο χρονικό σημείο, αλλά πρέπει, αντιθέτως, να λαμβάνεται υπόψη η διάρκεια της συγκατοίκησης, καθώς επίσης και οι αντικειμενικά τεκμαιρόμενες μελλοντικές προθέσεις όσον αφορά την επιβίωση του νοικοκυριού.

68. Ίσως να είναι πιο χρήσιμο να εξεταστεί η έννοια του νοικοκυριού κατ' αντιδιαστολή προς αυτό που δεν είναι. Πρόσωπα που συμβιών κάτω από την ίδια στέγη δεν είναι κατ' ανάγκη μέλη του ίδιου νοικοκυριού και μπορεί κάλλιστα να είναι, κατά το κοινώς λεγόμενο, συγκατοίκοι. Το στοιχείο του διαμοιρασμού που είναι αναγκαίο σε ένα νοικοκυριό μπορεί κάλλιστα να τηρείται υπό την έννοια ότι οι συγκατοίκοι δύνανται να συμφωνήσουν τον καταμερισμό των οικιακών εργασιών και την καταβολή συνεισφοράς ανάλογης προς τις δαπάνες του νοικοκυριού. Ωστόσο, επειδή, για τους σκοπούς της οδηγίας για τους πολίτες, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ρυθμίσεις του καθεστώτος διαβίωσης του πολίτη της Ένωσης, τα πρόσωπα που ζουν υπό τη στέγη αυτού του πολίτη πρέπει, στην πράξη, να είναι πρόσωπα τα οποία βρίσκονται, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, στο επίκεντρο της οικογενειακής ζωής του, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της βασικής οικογενειακής ζωής του και προβλέπεται ότι θα συνεχίσουν να αποτελούν τέτοιο αναπόσπαστο μέρος στο εγγύς ή ευλόγως προβλέψιμο μέλλον. Το κρίσιμο χαρακτηριστικό γνώρισμα είναι ότι τα μέλη του νοικοκυριού έχουν την πρόθεση οι ρυθμίσεις για τη συμβίωση να συνεχίσουν να ισχύουν επ' αόριστον, ότι ο μεταξύ τους δεσμός αποτελεί τον κανόνα και εκλαμβάνεται ως σταθερός, καθώς και ότι ο εν λόγω δεσμός αποτελεί

στοιχείο του πλαισίου της προσωπικής ζωής καθενός από τα μέλη του νοικοκυριού.

69. Συγκεκριμένα, δεν πρόκειται για κριτήριο προσδιορισμού του προσώπου με το οποίο ο πολίτης της Ένωσης θα επέλεγε να συμβιώσει, αλλά του προσώπου με το οποίο εκτιμά ότι επιτρέπεται ή διευκολύνεται η συμβίωση προκειμένου να διασφαλιστεί η οικογενειακή συνοχή, και του οποίου η απουσία από την οικογενειακή ενότητα συνιστά ουσιώδες ζήτημα ικανό να εμποδίσει την επιλογή ή τη δυνατότητα του πολίτη της Ένωσης να ασκήσει δικαιώματα ελεύθερης κυκλοφορίας. Κατ' εμέ, το δεύτερο αυτό στοιχείο αντικατοπτρίζει ορθώς τη βασική αρχή που επιδιώκει να προστατεύσει η οδηγία για τους πολίτες.

70. Δεδομένου ότι δεν είναι εύκολο το να παρατεθούν κατάλληλα παραδείγματα, θα το κάνω ενδεικτικώς και μόνον. Μέλος της οικογένειας το οποίο διέμενε στην ίδια οικία με πολίτη της Ένωσης επί σειρά ετών πριν από την άσκηση των δικαιωμάτων ελεύθερης κυκλοφορίας μπορεί κάλλιστα να καταστεί μέλος της οικογένειας με το οποίο έχει αναπτυχθεί σημαντικός βαθμός συναισθηματικής εγγύτητας, με αποτέλεσμα το πρόσωπο αυτό να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της οικογενειακής ζωής του πολίτη της Ένωσης. Το εν λόγω πρόσωπο δύναται να θεωρηθεί ότι ζει υπό τη στέγη ενός νοικοκυριού διότι το καθεστώς διαβίωσης παρουσιάζει συνδετικούς παράγοντες οι οποίοι ενδεχομένως, σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, να χαρακτηρίζουν ένα «νοικοκυριό». Αν τα δικαιώματα ελεύθερης κυκλοφορίας πολίτη της Ένωσης εντός ενός νοικοκυριού ενδέχεται να θιγούν από το εν λόγω καθεστώς διαβίωσης, είτε λόγω ηθικής υποχρέωσης προς τα λοιπά μέλη του νοικοκυριού είτε για οποιονδήποτε άλλο λόγο, τότε τα δικαιώματα που απορρέουν από την οδηγία για τους πολίτες αποτελούν αντικείμενο εξέτασης.

71. Ο ισχυρισμός του S. ότι «η οικογένειά μου στο Πακιστάν ανέμενε από εμένα να αναλάβω τη φροντίδα του εξαδέλφου μου» υποδηλώνει την ύπαρξη παραγόντων στο άλλο άκρο του φάσματος, όπου ο S. προβάλλει την [σελ. 11 του πρωτοτύπου] υποχρέωση που έχει απέναντι στον πρώτο εξαδέλφό του να του παράσχει τα μέσα για να σπουδάσει και να ανεξαρτητοποιηθεί όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσής του ή να τον συνδράμει να «σταθεί στα πόδια του». Δεν στηρίζει το επιχείρημα ότι η συνεχής παρουσία του A. υπό τη στέγη του πρώτου εξαδέλφου του ήταν ουσιώδης για την άσκηση των δικαιωμάτων ελεύθερης κυκλοφορίας και ότι αυτή η υποτιθέμενη αναγκαιότητα για προσφορά βοήθειας συνεπάγεται ότι ο S. περιορίστηκε κατά την άσκηση των δικαιωμάτων του ελεύθερης κυκλοφορίας που διαθέτει ως πολίτης της Ένωσης.

72. Αληθεύει, βεβαίως, ότι, κατά την έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας για τους πολίτες, στους σκοπούς της οδηγίας περιλαμβάνεται και η διευκόλυνση της οικογενειακής ενότητας, τούτο όμως διότι η κατάλληλη προσέγγιση της ελεύθερης κυκλοφορίας απαιτεί την υποστήριξη του

προσώπου που επιθυμεί να ασκήσει δικαιώματα ελεύθερης κυκλοφορίας προκειμένου να διαφυλαχθεί η οικογένειά του. Σκοπός δεν είναι η διατήρηση της ενότητας των οικογενειών, αλλά η παροχή σε πολίτη της Ένωσης της δυνατότητας να επιτύχει την είσοδο της οικογένειάς του και τη διαμονή της στο κράτος μέλος υποδοχής προς τον σκοπό της συνέχισης της οικογενειακής ζωής του πολίτη της Ένωσης. Σε θεωρητικό επίπεδο η διαφοροποίηση ενδεχομένως να είναι λεπτή, αλλά όταν εξετάζεται μια συγκεκριμένη περίπτωση, είναι συνήθως ευχερέστερο να διαπιστωθεί ο βαθμός της διασύνδεσης και να προσδιορισθεί ο επονομαζόμενος «στενός πυρήνας της οικογένειας».

73. Η χρήση στην καθομιλουμένη του όρου «αρχηγός του νοικοκυριού» ενδεχομένως να θεωρείται, στη σύγχρονη γλώσσα, κάπως ατυχής, απόλυτη ή ακόμη και μη πολιτικά ορθή, και η δικαστής Keane ορθά, κατά τη γνώμη μου, αναγνωρίζει ότι ο αρχηγός ενός νοικοκυριού ενδεχομένως να μην είναι πάντοτε ένα και μόνο πρόσωπο και δεν χρειάζεται, βεβαίως, να είναι το αρσενικό μέλος ή ακόμη το μέλος του νοικοκυριού το οποίο, λόγω της προσωπικότητάς του, για παράδειγμα, θέτει τους κανόνες της καθημερινής συνύπαρξης. Φρονώ ότι η ορθή προσέγγιση είναι να εξεταστούν οι βασικοί οικογενειακοί δεσμοί του πολίτη της Ένωσης και πώς οι εν λόγω βασικοί δεσμοί μπορούν να γίνουν κατανοητοί και να υποστηριχθούν προκειμένου να καταστεί δυνατή η ελεύθερη κυκλοφορία και η εγκατάσταση του πολίτη της Ένωσης στο κράτος μέλος υποδοχής. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να υπάρχει τουλάχιστον η πρόθεση ή η αντίληψη ότι τα πρόσωπα που εξομοιώνονται προς τα μέλη της οικογένειας θα εξακολουθήσουν να κατοικούν υπό την ίδια στέγη στο κράτος μέλος υποδοχής, όχι μόνο για πρακτικούς λόγους, αλλά και για λόγους συναισθηματικής και κοινωνικής σύνδεσης, στοργής ή συντροφικότητας.

- 21 Το Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) δύναται να επιτρέψει την άσκηση αναίρεσης κατά αποφάσεως του Court of Appeal (εφετείου) όταν τούτο εξυπηρετεί το συμφέρον της δικαιοσύνης ή όταν υφίσταται νομικό ζήτημα το οποίο παρουσιάζει γενικό δημόσιο ενδιαφέρον. Στις 20 Ιουλίου 2020 παραχωρήθηκε άδεια άσκησης αναίρεσης όσον αφορά το ζήτημα ποιο πρόσωπο αποτελεί μέλος ενός νοικοκυριού [2020] IESCDET 89. Η αίτηση αναίρεσης συζητήθηκε στις 5 Νοεμβρίου 2020 και, κατά την ως άνω ημερομηνία, εκδόθηκε η παρούσα απόφαση και η διάταξη για προδικαστική παραπομπή. Οι λόγοι της αναίρεσης αφορούσαν την ορολογία που χρησιμοποιείται σε άλλες αποδόσεις της νομοθεσίας της Ένωσης και «την πραγματική έννοια που πρέπει να αποδοθεί στον όρο “μέλος που ζει υπό τη στέγη” πολίτη της Ένωσης, κατά την οδηγία και τις κανονιστικές πράξεις που εφαρμόζουν τον εν λόγω όρο».

Συνοπτική παράθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων

- 22 Εν συνόψει, μεγάλο μέρος της επιχειρηματολογίας των Α. και Σ. και της αντίκρουσης της Υπουργού επικεντρώθηκε στο γράμμα της οδηγίας, στις

αιτιολογικές σκέψεις της νομοθεσίας και στην ανάλυση της έννοιας που απέδωσε το Court of Appeal (εφετείο) στον βασικό όρο «μέλος που ζει υπό τη στέγη πολίτη της Ένωσης». Δεδομένου ότι αυτή η ανάλυση παρατέθηκε αυτούσια ανωτέρω, καθίσταται περιττή η επανάληψή της. Οι S. και A., προβάλλοντας μια κάποια οικονομική αρωγή σε συνδυασμό με το γεγονός της συγκατοίκησης υπό την ίδια στέγη, υποστηρίζουν ότι ο A. είναι πρόσωπο που ζει υπό τη στέγη του S., του πολίτη της Ένωσης ο οποίος μετέβη στην Ιρλανδία. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη μεταξύ τους εγγύτητα κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής τους, η οποία έληξε όταν ο A. ήταν 10 ή 11 ετών, και στη διαρκή επιβεβαίωση των οικογενειακών δεσμών λόγω των οποίων ο S. βοήθησε τον A. κατά την άφιξή του στη Μεγάλη Βρετανία από το Πακιστάν, δεδομένου ότι ο τελευταίος επιθυμούσε να συνεχίσει τις σπουδές του. Πρόκειται για συνδυασμό παραγόντων που προβάλλονται προκειμένου το καθεστώς της κοινής διαβίωσης να προσδώσει σε ένα πρόσωπο μια μονιμότερη ιδιότητα από αυτή του απλού μέλους ενός νοικοκυριού στο οποίο ανήκουν πολλά άτομα, είτε λόγω κοινής χρήσης της κατοικίας για συγκεκριμένο σκοπό, όπως για σπουδές ή εργασία, είτε λόγω οικονομικής ανάγκης, είτε για πρακτικούς λόγους, με αποτέλεσμα ο S. να εμποδίζεται να μετακομίσει από τη Μεγάλη Βρετανία στην Ιρλανδία χωρίς να τον ακολουθήσει και ο A. Η Υπουργός, αντιθέτως, απέρριψε την αίτηση [σελ. 12 του πρωτοτύπου] με την αιτιολογία ότι δεν αποδείχθηκε ότι ο [S.] ήταν αρχηγός του νοικοκυριού στο οποίο διαμένει ο [A.], και οι αναιρεσίβλητοι προβάλλουν ότι αυτή η προσέγγιση είναι εσφαλμένη.

- 23 Δεδομένου ότι δεν υφίσταται συναισθηματική σχέση μεταξύ του A. και του S., υπό την έννοια μιας σταθερής φυσικής σχέσης, προβάλλεται εκ μέρους τους ότι δεν υπάρχει προσήκουσα αναλογία με αυτό που μπορεί να αποκληθεί ως «συντροφική σχέση», στην οποία δύο άνδρες έχουν την ιδιότητα του ζεύγους. Εξάλλου, προβάλλεται ότι δεν μπορεί να συναχθεί έγκυρο συμπέρασμα από την ερμηνεία της οδηγίας κατά την οποία ένα πρόσωπο είναι μέλος της οικογένειας εφόσον είναι γονέας τέκνου το οποίο είναι κάτω της ηλικίας των 21 ετών, εκτός αν εξακολουθεί να είναι συντηρούμενο πρόσωπο και πέραν αυτής της ηλικίας. Κατά την επιχειρηματολογία αυτή, σκοπός της οδηγίας δεν είναι η οριοθέτηση, αλλά μάλλον η ευρεία περιγραφή μιας ευέλικτης κατάστασης. Επομένως, προβάλλεται ότι μολονότι ο A. έχει συμπληρώσει το 34ο έτος της ηλικίας του, τούτο δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο, όπως δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο και το γεγονός ότι μπορεί να συνάψει γάμο ή να μετακομίσει ή να απασχοληθεί σε προσοδοφόρο εργασία.
- 24 Κατά την άποψη της Υπουργού, μπορεί να συναχθεί κατάλληλη αναλογία μεταξύ του μέλους της οικογένειας και του προσώπου που εξομοιώνεται προς μέλος της οικογένειας. Το σχετικό επιχείρημα στηρίζεται στον συλλογισμό ότι θα ήταν παράλογο να καθορίζεται με τόση σαφήνεια το μέλος της οικογένειας ως γονέας, σύζυγος ή τέκνο ηλικίας κάτω των 21 ετών, εκτός αν είναι συντηρούμενο πρόσωπο, ή οι σχέσεις να πρέπει να αποδεικνύονται δεόντως και, παρά ταύτα, μεσήλικοι εξάδελφοι να δύναται να ισχυρίζονται ότι, λόγω της συνδρομής που παρείχε ο εξάδελφος που είναι πολίτης της Ένωσης προς τον εξάδελφό του και της κοινής διαμονής τους, ο εξάδελφος στον οποίο παρασχέθηκε η βοήθεια ζει

υπό τη στέγη του άλλου. Πολλώ δε μάλλον, όταν ο σκοπός της διευθέτησης είναι η πραγματοποίηση σπουδών βάσει θεώρησης εισόδου, ήτοι μία κατ' ανάγκην προσωρινή διευθέτηση, και η πραγματοποίηση μεταπτυχιακών σπουδών, ήτοι η παρακολούθηση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος που έχει κατ' ανάγκην περιορισμένη διάρκεια. Κατά την άποψη της Υπουργού, η κοινή διαβίωση είναι περιορισμένης διάρκειας, η θεώρηση εισόδου έχει ημερομηνία λήξης, ο κύκλος σπουδών στο πανεπιστήμιο ολοκληρώνεται και η παροχή βοήθειας σε κάποιον που ενδεχομένως επιδιώκει την αυτοβελτίωσή του παύει. Για όλους αυτούς τους λόγους, η Υπουργός ισχυρίζεται ότι από καμία θεμιτή ερμηνεία της οδηγίας δεν προκύπτει ότι ο Α. ζει υπό τη στέγη του S. Η Υπουργός υποστηρίζει ότι ο Α. εισήλθε στην Ιρλανδία μόνον όταν έληξε η θεώρηση εισόδου του στη Μεγάλη Βρετανία και όχι λόγω οποιασδήποτε σχέσης αλληλεξάρτησης βάσει της οποίας θα μπορούσε να αναγνωρισθεί ως πρόσωπο που ζει υπό τη στέγη του S.

Επί της αναγκαιότητας προδικαστικής παραπομπής

- 25 Το κριτήριο για τον καθορισμό του ποιος αποτελεί πρόσωπο που ζει υπό τη στέγη πολίτη της Ένωσης θα μπορούσε να εξαρτάται από το εάν το άτομο αυτό έχει την ιδιότητα του κεντρικού προσώπου ή του αρχηγού του νοικοκυριού. Μολονότι ο όρος αυτός είναι अपαρχαιωμένος, ενδέχεται να έχει κάποια χρησιμότητα για τη διάκριση μεταξύ των οικογενειακών σχέσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας και εκείνων που δεν εμπίπτουν. Το ζήτημα είναι να προσδιοριστούν τα κριτήρια. Αρκεί, άραγε, το γεγονός και μόνον ότι εξάδελφοι έχουν στενή σχέση, λαμβανομένου υπόψη ότι πολλοί εξάδελφοι είναι συναισθηματικά δεμένοι και λόγω του χρόνου που περνούν μαζί καθώς μεγαλώνουν, για να θεωρηθεί ότι αν ο ένας από αυτούς είναι πολίτης της Ένωσης, οι υπόλοιποι ζουν υπό τη στέγη του εν λόγω πολίτη; Στην Ιρλανδία, είναι σύνηθες το φαινόμενο στις οικογένειες της μεγαλύτερης γενιάς, ήτοι άνω της ηλικίας των 50 ετών, να υπάρχουν δύο ή τρεις δεκάδες πρώτοι εξάδελφοι. Όταν υπάρχουν πολλαπλοί γάμοι, ο αριθμός αυτός μπορεί να είναι εξίσου μεγάλος σε πολιτισμούς που στηρίζουν αυτά τα έθιμα.
- 26 Επισημαίνεται, επίσης, ότι όσον αφορά την έννοια των μελών της οικογένειας στην οδηγία, αυτή περιλαμβάνει τα μέλη του πυρήνα της οικογένειας, ήτοι δύο γονείς και τα τέκνα τους. Τα παιδιά μεγαλώνουν και είναι, ενδεχομένως, σημαντικό το ότι η κατάσταση της παιδικής ηλικίας παύει να ισχύει μετά την ηλικία των 21 ετών, εκτός αν υπάρχει υποχρέωση συντήρησης, ενδεχομένως για λόγους υγείας ή λόγω παρατεταμένων σπουδών χρηματοδοτούμενων ως επί το πλείστον από τους γονείς. Μετά την ηλικία αυτή, τα παιδιά δεν μετακινούνται αυτοδικαίως με τους γονείς τους. Τι ισχύει όμως στην περίπτωση μεσηλικών εξαδέλφων; Ενδεχομένως να είναι κρίσιμο το ερώτημα κατά πόσον μπορούν να αποτελούν πρόσωπα που εξομοιώνονται προς μέλη οικογένειας, όταν αμφότεροι βρίσκονται σε καλή κατάσταση υγείας και είναι ικανοί να εργαστούν. Οι έννοιες των μελών της οικογένειας και των προσώπων που εξομοιώνονται προς μέλη της οικογένειας ενδεχομένως να πρέπει να εξεταστούν στο πλαίσιο μιας δέσμης νομοθετικών κανόνων και όχι μεμονωμένα.

- 27 Αμφισβητείται το κατά πόσον η σύγκριση γλωσσικών αποδόσεων μπορεί να είναι χρήσιμη, δεδομένου ότι είναι μεν δυνατή η κατά λέξη μετάφραση, αλλά το ακριβές νόημα στην εν λόγω γλώσσα μπορεί να έχει χαθεί. Τούτο είναι εμφανές στην παρούσα οδηγία. Η φράση ότι κάποιος ζει υπό τη στέγη πολίτη της Ένωσης: στη γερμανική γλώσσα αποδίδεται ως «oder der mit ihm im Herkunftsland in hauslicher Gemeinschaft gelebt hat», ήτοι, επί λέξει, «ή ζει μαζί του στην ίδια οικία [σελ. 13 του πρωτοτύπου] στην χώρα προέλευσής τους», στην ελληνική γλώσσα αποδίδεται ως «ή ζει υπό τη στέγη του στη χώρα προέλευσης»· στη γαλλική γλώσσα αποδίδεται ενδεχομένως πιο εύλωττα ως «si, dans le pays de provenance, il est à charge ou fait partie du ménage du citoyen de l'Union bénéficiaire du droit de séjour à titre principal», δηλώνοντας ότι το δικαίωμα απορρέει από σχέση εξάρτησης ή λόγω του ότι το πρόσωπο αυτό αποτελεί μέρος του νοικοκυριού· στην ιταλική γλώσσα αποδίδεται ως «se è a carico o convivente», το οποίο ενδεχομένως επί λέξει να αφορά μόνο τα άτομα που ζουν μαζί· και στην ισπανική γλώσσα «o viva con el ciudadano de la Unión beneficiario del derecho de residencia con caracter principal», ήτοι, επί λέξει, το πρόσωπο που ζει με τον πολίτη της Ένωσης ο οποίος είναι δικαιούχος του κύριου δικαιώματος διαμονής.
- 28 Ενδεχομένως η έννοια του νοικοκυριού να μην είναι δεκτική ακριβούς ορισμού. Είναι όμως μια έννοια σε επίπεδο Ένωσης που χρήζει διευκρίνισης. Αυτό ενδεχομένως να επιτευχθεί μέσω ενός συνόλου κριτηρίων, τα οποία να επιτρέπουν στα εθνικά δικαστήρια να καταλήξουν σε μία ενιαία ερμηνεία. Ένα σημαντικό κριτήριο είναι ο χρόνος. Η διάρκεια του χρόνου παραμονής στην οικία του πολίτη της Ένωσης είναι σημαντική. Μπορεί να υποδηλώνει προσωρινή ή μόνιμη ενσωμάτωση στο νοικοκυριό του πολίτη της Ένωσης. Πρέπει όμως να υπάρχει κύριο πρόσωπο ή αρχηγός του νοικοκυριού, που είναι ο πολίτης της Ένωσης, σε αντιδιαστολή προς τους φίλους ή τα αδέρφια που συγκατοικούν; Μπορούν όλοι όσοι διαμένουν σε κοινή οικία με οποιονδήποτε άλλο να είναι αμοιβαία μέλη του νοικοκυριού αυτού του άλλου στο οποίο ένα πρόσωπο είναι πολίτης της Ένωσης; Συνεπώς, ένα άλλο σημαντικό κριτήριο μπορεί να είναι ο σκοπός. Σε περίπτωση που ένας εξάδελφος εντάσσεται σε ένα νοικοκυριό για κάποιον σκοπό, όπως είναι πολύ σύνηθες στην Ιρλανδία, για παράδειγμα, για να φοιτήσει σε πανεπιστήμιο ή για να συνδράμει για κάποιο διάστημα στην ανατροφή τέκνου, η σχέση αυτή δεν είναι εδραιωμένη, αλλά εξαρτάται από εξωτερικούς παράγοντες· τη διάρκεια των σπουδών ή τη στιγμή κατά την οποία το παιδί θα είναι έτοιμο να ξεκινήσει το σχολείο. Ένα άλλο κριτήριο μπορεί να είναι η πρόθεση. Έχει ο πολίτης της Ένωσης σαφή πρόθεση να δεχθεί στο νοικοκυριό του προκειμένου να ζει υπό τη ίδια στέγη υπήκοο τρίτης χώρας ή υπάρχει κάποιος προσωρινός ή ειδικός λόγος παροχής κάποιας εργασίας, για τον οποίο το πρόσωπο που είναι υπήκοος τρίτης χώρας ζει υπό τη στέγη αυτή; Ένα άλλο, ίσως, σημαντικό κριτήριο είναι η σχέση μεταξύ αυτών που συγκατοικούν, αν δηλαδή πρόκειται για εξαδέλφους ή φίλους ή συνάδελφους από τον χώρο εργασίας. Ποιος είναι το κυρίαρχο μέρος, ο πολίτης της Ένωσης; Ή ο υπήκοος τρίτης χώρας; Ως κυρίαρχο θα μπορούσε, εν προκειμένω, να θεωρηθεί το πρόσωπο που έχει εξουσία να δεχθεί να ζει ο υπήκοος τρίτης χώρας υπό τη στέγη του πολίτη της Ένωσης. Θα μπορούσε ο πολίτης της Ένωσης να ζητήσει από τον υπήκοο τρίτης χώρας να φύγει; Εξάλλου, αν πρόκειται για συμφωνία

συγκατοίκησης σε οικία ή διαμέρισμα, πολλές από τις οποίες διαρκούν συχνά επί σειρά ετών επειδή διευκολύνονται και τα δύο μέρη, αρκεί αυτό για να θεωρηθεί ότι κάθε συγκατοίκος είναι μέλος του νοικοκυριού του άλλου, και σε ποια βάση; Τέλος, δεδομένου ότι σκοπός της οδηγίας είναι να διευκολύνει την ελεύθερη κυκλοφορία, ως πιθανό κριτήριο προτείνεται να τεθεί το ερώτημα, αν ο S. μετοικήσει, ως πολίτης της Ένωσης, από τη Μεγάλη Βρετανία στην Ιρλανδία, πώς θα ήταν δυνατόν να παρεμποδιστεί από το γεγονός ότι ο A. δεν πήγε να τον συναντήσει; Αν προβάλλεται παρεμπόδιση, συμβαίνει αυτό λόγω σεξουαλικής σχέσης, η οποία ενδεχομένως στηρίζεται σε άλλη νομική προϋπόθεση που συνίσταται στην ύπαρξη «δεόντως αποδεδειγμένης μακροχρόνιας σχέσης», ισοδύναμης με έγγαμη σχέση και, ως εκ τούτου, άνευ σημασίας εν προκειμένω, ή λόγω συναισθηματικών δεσμών (πόσο δύσκολη είναι η διάρρηξή τους;) ή λόγω κατάλληλης διευθέτησης, και σε καταφατική περίπτωση, για ποιο λόγο και για πόσο χρονικό διάστημα;

Υποβαλλόμενα ερωτήματα

- 29 Επομένως, το Supreme Court (Ανώτατο Δικαστήριο) ζητεί διευκρινίσεις από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υποβάλλοντας τα ακόλουθα ερωτήματα:

[παραλειπόμενα] [επανάληψη των ανωτέρω ερωτημάτων]

[παραλειπόμενα] [σελ. 14 του πρωτοτύπου] [παραλειπόμενα]